

W sprawie wykonywania zakazu prowadzenia pojazdów w ruchu drogowym

KATARZYNA ŁUCARZ

Katedra Prawa o Wykroczeniach i Karnego Skarbowego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Coraz częściej zwraca się uwagę, że dla oceny skuteczności zakazu prowadzenia pojazdów istotne znaczenie ma także prawidłowe i terminowe jego wykonanie. Określenie bowiem przydatności zakazu prowadzenia pojazdów w zakresie zwalczania przestępczości komunikacyjnej tylko na podstawie ustawowej konstrukcji przesłanek jego orzekania czy też funkcjonowania w praktyce orzeczniczej, w oderwaniu od płaszczyzny wykonawczej, która stanowi ważny przecież etap realizacji odpowiedzialności karnej, byłoby — zdaniem niektórych autorów — niezbyt ściśle i dokładne¹. Wszak to dopiero doświadczenie ze stadium wykonawstwa decyduje ostatecznie o kryminalno-politycznej użyteczności tego środka karnego, a w każdym razie pozwala w sposób pewny i niebudzący wątpliwości zweryfikować, czy i w jakim stopniu spełnił on wymagania w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa oraz w zakresie celów zapobiegawczych i wychowawczych w stosunku do sprawcy przestępstwa komunikacyjnego. Nie da się przecież wyklu-

¹ A. Wąsek, *Refleksja nad zagadnieniami tradycji i postępu w polskim prawie karnym*, [w:] *Tradycja i postęp w prawie*, red. R. Tokarczyk, Lublin 1983, s. 110; W. Daniluk, *Kara a jej wykonanie*, ZW 1973, nr 4–5, s. 43.

czyć, że niekiedy trafnie orzeczony środek penalny nie zrealizuje stawianych mu celów właśnie z uwagi na niewłaściwe jego wykonanie.

Wyrażone powyżej spostrzeżenie koresponduje również z wynikami przeprowadzonych dotychczas badań kryminologicznych, które wyraźnie dowodzą, iż prewencyjne oddziaływanie zakazu prowadzenia pojazdów może być dość poważnie ograniczone ze względu na nieodpowiednie jego wykonywanie². Nie wchodząc w szczegóły, wystarczy w tym miejscu powiedzieć, że odnotowane w ich ramach nieprawidłowości wynikały przede wszystkim z mocno ograniczonej komunikacji pomiędzy organami postępowania wykonawczego, w następstwie której w wypadku wielu badanych orzeczeń skazujących na ten środek karny, wykonano go albo ze znacznym opóźnieniem, albo też — co gorsza — nie wykonano wcale³. Dla ścisłości dodać jednak należy, że źródłem owych zaniedbań był uprzednio obowiązujący w tym względzie stan prawny, który — najogólniej rzecz ujmując — w sposób nazbyt oszczędny i niewystarczający regulował procedurę wykonania zakazu prowadzenia pojazdów. Dość w tej mierze wspomnieć unormowania ustawy z dnia 10 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu⁴ czy też ustawy z dnia 27 listopada 1961 r. o bezpieczeństwie i porządku na drogach publicznych⁵, które ograniczały się bardziej do wskazania przyczyn represyjnych pozbawienia uprawnień do prowadzenia pojazdów mechanicznych, niż rzeczywiście kształtowały jego drogę wykonawczą.

Również podjęta próba rozwiązania tej kwestii w k.k.w. z 1969 r.⁶, który na dobrą sprawę właściwie jako pierwszy określił bliżej tryb wy-

² G.Ł. Kriger, [w:] *Sowierszenstwowanije mier bor'by s priestupnostju w ustowijach nauczno-tiechniczeskoj riewolucyi*, red. W.N. Kudriawcew, Moskwa 1980, s. 134.

³ M. Białachowski, *Analiza spraw o przestępstwa z ustawy o zwalczaniu alkoholizmu*, Biul.Min.Spraw. 1961, nr 4, s. 20–24; Z. Łukaszewicz, *Analiza skazań z art. 28 § 1 i 2 ustawy z dn. 10 XII 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu*, Biul.Min.Spraw. 1962, nr 1, s. 5; A. Kuleba, *Przestępstwa drogowe w województwie zielonogórskim*, PiP 1963, z. 4, s. 668; R.A. Stefański, *Wykonanie kary dodatkowej zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych lub innych pojazdów*, P.P. 1987, nr 4, s. 64.

⁴ Dz.U. Nr 69, poz. 434.

⁵ Dz.U. Nr 53, poz. 295.

⁶ W myśl jego art. 181 k.k.w. w razie skazania na karę zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych lub innych pojazdów sąd przysyłał odpis wyroku organowi do spraw komunikacji prezydium rady narodowej właściwej dla miejsca zamieszkania skazanego

konania tego środka karnego, nie przyniosła w pełni zadowalających i zgodnych wyników. Rychło wszakże okazało się, iż przyjęty wówczas sposób wykonania zakazu prowadzenia pojazdów raził brakiem oczywistej spójności i kryminalnopolityczną niekonsekwencją, a to za sprawą wciąż jeszcze aktualnych w tamtym czasie przepisów ustawy o bezpieczeństwie i porządku na drogach publicznych z 1961 r., dotyczących cofania prawa jazdy. W rezultacie przyjętej dwutorowości organy administracyjne zyskały tylko bowiem sposobność do „poprawiania” wyroków sądowych, cofając prawo jazdy, mimo że sąd nie uznał akurat za celowe pozbawienie sprawcy tych uprawnień, bądź wyznaczając dłuższy, niż ustalony przez sąd, okres jego cofnięcia⁷. Tego rodzaju zabiegi prowadziły w istocie rzeczy do niczym nieuzasadnionego zwielokrotnienia na odcinku administracyjnym dolegliwości wynikającej ze skazania. Trudnego do zaakceptowania tym bardziej, gdy spojrzeć nań z perspektywy osoby skazanej na ten środek karny — co ujmując z pewnym znów uproszczeniem, można by sprowadzić do oczekiwania, że skazany nie zostanie poddany uciążliwościom większym niż te, które literalnie wynikają z wyroku, także ze strony innych niż sąd karny organów publicznych.

Nie należy się zatem dziwić, że ta kontrowersyjna praktyka organów administracyjnych została od razu zdyskwalifikowana przez Naczelny Sąd Administracyjny, który zwrócił uwagę, iż odrębność procedury związanej z wykonywaniem przez organ administracji zakazu prowadzenia pojazdów, orzeczonego przez sąd, i procedury administracyjnej, na mocy

oraz organowi, który wydał zezwolenie na prowadzenie tych pojazdów (§ 1), a jeżeli skazany prowadził pojazd mechaniczny lub inny, wykonując pracę zawodową, o wymierzeniu tej kary sąd zawiadamiał dodatkowo także zakład pracy, w którym skazany był zatrudniony (§ 2) (Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r., Dz.U. Nr 13, poz. 98).

⁷ Tak uważali m.in. W. Wołoszyński, *Prawo prowadzenia pojazdów mechanicznych na drogach publicznych*, „Krakowskie Studia Prawnicze” 1971, nr 4, s. 92–97; J. Kulesza, *O zharmonizowaniu uregulowania prawnego instytucji cofania prawa jazdy i kary dodatkowej zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych*, Pal. 1978, nr 8, s. 50–52; K. Rajchel, *Porządek i bezpieczeństwo w ruchu drogowym (Wybrane zagadnienia administracyjno-prawne)*, Rzeszów 1979, s. 149. Przeciwnego zdania byli: A. Bachrach, *Reglamentacja prawna bezpieczeństwa ruchu drogowego*, PiP 1972, nr 5, s. 82–83; K. Porada, *Wykładnia przepisów o zakazie prowadzenia pojazdów mechanicznych*, PiP 1977, nr 8–9, s. 179–182; S. Rakowski, *Glosa do wyroku NSA z dnia 25 marca 1981 r.* — SA 353/81, OSPiKA 1982, nr 1–2, s. 49–50 oraz S. Dalka, *Glosa do wyroku NSA z dnia 3 lutego 1982 r.* — SA/ Gd 3991/81, OSPiKA 1983, nr 5, s. 263.

której organ ten może cofnąć prawo jazdy z urzędu w związku z zaistnieniem podstaw przewidzianych w ustawie o bezpieczeństwie i porządku na drogach publicznych z 1961 r., zobowiązuje organ administracji do rozdzielnego prowadzenia postępowania w każdej z takich spraw i wydania aktów administracyjnych w formie i z powołaniem podstawy prawnej stosownej dla danej procedury. Nie bez racji organ ten stwierdził następnie, że odmiennosc obydwu procedur pozbawiania prawa do prowadzenia pojazdów oraz różnorodność podstaw prawnych działania w wypadku stosowania każdej z nich jest tak duża, że nie można stwarzać domniemania, iż jednym aktem administracyjnym w postaci decyzji zakończono naraz postępowanie karne i administracyjne. Wykonując orzeczoną przez sąd zakaz prowadzenia pojazdów, organ administracji państwowej nie może więc stosować formy decyzji i powoływać się przy tym na przepisy cytowanej wcześniej ustawy. Zastosowanie bowiem formy decyzji do wykonania prawomocnego orzeczenia sądu w sprawie karnej i równocześnie do rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu administracyjnym — zdaniem najwyższej instancji sądowej — narusza zasadę odrębności proceduralnej i stwarza stronie podstawę do wszczęcia postępowania administracyjnego odwoławczego, obejmującego tym samym również środek karnej orzeczonej prawomocnie przez sąd⁸.

Byłoby oczywiście dowodem braku wyobraźni sądzić, że przedstawione wyżej stanowisko NSA, jakkolwiek słuszne i pożądane w intencji, doprowadziło *se ipse* do przewyciężenia problemu kolizyjności kompetencji organów administracyjnych i sądów w zakresie pozbawiania uprawnień do prowadzenia pojazdów. Pełne przewyciężenie istniejącego dualizmu przyniosły natomiast zmiany normatywne wprowadzone ustawą z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym⁹. Przełamując w zdecydowany sposób omawianą tutaj konkurencyjność przepisów prawnokarnych i administracyjnych, wyodrębniono dwie procedury „pozbawienia prawa jazdy”. Jedną z nich była procedura administracyjna, drugą zaś — karna wykonawcza. Łatwo zauważyć, że ta ostatnia miała na celu „cofnięcie” prawa jazdy w związku z wykonaniem prawomoc-

⁸ Wyrok NSA z dnia 22 października 1981 r. — I SA 2067/81, ONSA 1981, z. 2, poz. 103; por. także P. Kierończyk, *Kodeks karny wykonawczy z orzecznictwem*, Sopot 1999, s. 169–171.

⁹ Dz.U. Nr 6, poz. 35.

nego wyroku sądu. A skoro tak, to w jej ramach organ administracyjny pełnił wyłącznie rolę wykonawcy prawomocnych orzeczeń sądowych i jako taki nie mógł w żadnym razie, mocą własnej decyzji, wstrzymać utraty praw orzeczonych przez sąd, nie mógł również uchylić ani zmienić orzeczenia sądowego w tym przedmiocie¹⁰.

W wyniku tych przeobrażeń wykonanie prawomocnego orzeczenia skazującego na zakaz prowadzenia pojazdów polegało na powiadomieniu skazanego oraz sądu (art. 184 d.k.k.) o przystąpieniu przez organ administracyjny do wykonania tej kary dodatkowej — jeśli prawo jazdy zostało wcześniej zatrzymane — bądź na wezwaniu skazanego do wydania organowi prawa jazdy na czas wykonania orzeczonej kary dodatkowej, o ile prawo jazdy nie było wcześniej zatrzymane i pozostawało nadal w posiadaniu skazanego¹¹. Nie zachodziła przeto konieczność wydawania tutaj odrębnej decyzji. Wykonując prawomocny wyrok w zakresie kary dodatkowej zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych lub innych pojazdów, organ administracyjny powiadamiał kierującego o wykonaniu kary, a jednocześnie kopię zawiadomienia przysyłał do organu, który orzekł zakaz, drugą zaś kopię dołączał do akt ewidencyjnych kierującego. Organ ten był ponadto zobowiązany do przesłania odpisu zawiadomienia o wykonaniu kary dodatkowej zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych do właściwego — ze względu na miejsce stałego zamieszkania skazanego — wojewódzkiego urzędu do spraw wewnętrznych. Prawo jazdy, jeżeli orzeczony zakaz obejmował ogólnie pojazdy silnikowe lub mechaniczne, przechowywano w aktach ewidencyjnych kierującego. Wykonanie zintegrowanego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych lub innego rodzaju polegało na odebraniu właściwie wszystkich pozwoleń posiadanych przez skazanego, np. prawa jazdy, karty rowerowej, karty woźnicy czy licencji pilota itd. W wypadku orzeczenia zakazu prowadzenia, dotyczącego tylko niektórych pojazdów spośród tych, do kierowania którymi upoważniało dane prawo jazdy, jego wykonanie sprowadzało się do uczynienia odpowiedniego zastrzeżenia na dokumencie uprawniającym do prowadzenia pojazdów w rubryce przewidzianej na adnotacje

¹⁰ S. Paweła, *Wykonanie orzeczeń w sprawach karnych. Komentarz*, Warszawa 1965, s. 264.

¹¹ S. Waltoś, *Wykonanie kary pozbawienia prawa prowadzenia pojazdów mechanicznych*, NP. 1963, nr 11, s. 1244.

urzędowe¹². Przykładowo w prawie jazdy kategorii A i B należało umieścić zapis „zakaz kierowania pojazdami według kategorii A do dnia...” lub „zakaz kierowania motorowerem do dnia...” itp. Trzeba przy tym pamiętać, że prawo jazdy uprawniało nie tylko do prowadzenia pojazdów silnikowych, ale i motoroweru, roweru oraz pojazdu zaprzęgowego (art.75 ust. 1 i 2 p.r.d. z 1983 r.). W razie zatem ukarania dysponenta karty rowerowej, karty motorowerowej lub karty woźnicy zakazem prowadzenia tych pojazdów, w sytuacji gdy posiadał on także prawo jazdy, odebranie tylko tych dokumentów czyniłoby wykonanie takiego zakazu iluzorycznym, gdyż posługując się prawem jazdy, mógłby on dalej jeździć rowerem czy pozostałymi tego typu pojazdami¹³. Z tego wynika dalej, że organ administracji był zobowiązany sprawdzić, czy skazany posiada jednocześnie prawo jazdy, a jeżeli tak — wezwać kierowcę do przedłożenia niniejszego dokumentu w celu dokonania w nim odpowiedniej adnotacji. Karę zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych lub innych pojazdów uznawano za wykonaną po otrzymaniu zawiadomienia od organu, który ją bezpośrednio realizował, i sprawdzeniu istotnych okoliczności w sprawie, w tym m.in. czasu trwania zakazu¹⁴. Z tą też chwilą następował zwrot zatrzymanego prawa jazdy lub innego dokumentu, któremu towarzyszyło skreślenie adnotacji o zakazie kierowania pojazdami określonej kategorii. Wskazany zaś odpis zawiadomienia o wykonaniu wyroku sądowego dołączano do akt sprawy karnej lub akt wykonawczych, o ile były one prowadzone. Podobnie organ administracji wszystkie dokumenty dotyczące wykonywania zakazu włączał do akt ewidencyjnych kierującego, a kartę ewidencyjną uzupełnioną niezbędnymi adnotacjami przechowywał w odrębnej kartotece.

Nie rozwijając bardziej w tym miejscu analizowanego modelu wykonania zakazu prowadzenia pojazdów, można stwierdzić dalej, że bez

¹² Zob. § 24 ust. 1 instrukcji, stanowiącej załącznik do zarządzenia Ministra Komunikacji z dnia 28 grudnia 1983 r. w sprawie ustalenia instrukcji o sposobie postępowania w sprawach związanych z wydawaniem, zatrzymywaniem, cofaniem i przywracaniem uprawnień do kierowania pojazdami silnikowymi, rowerami i pojazdami zaprzęgowymi (Dz. Urz. Min. Kom. Nr 16, poz. 149).

¹³ W. Tomczyk, *Prawnik odpowiada*, ZW 1976, z. 6, s. 64.

¹⁴ J. Gościcki, [w:] M. Siewierski, J. Lewiński, Z. Leoński, J. Gościcki, *Komentarz do kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz do ustawy o ustroju kolegiów do spraw wykroczeń*, Warszawa 1973, s. 167.

większych zmian został on następnie przejęty przez pierwszą redakcję k.k.w. z 1997 r.¹⁵ W myśl bowiem art. 182 k.k.w. w razie orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów sąd przysyłał odpis wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania skazanego, a jeżeli skazany prowadził pojazd, wykonując pracę zarobkową, o orzeczeniu sąd zawiadamiał ponadto pracodawcę, u którego skazany był zatrudniony. Takie wszakże ujęcie miało tę podstawową wadę, że nie wyrażało jasno stanowiska ustawodawcy co do formy i zakresu postępowania organu administracyjnego w zakresie cofania uprawnień do prowadzenia pojazdów. Nie potrzeba chyba szerzej wywodzić, że to właśnie potrzeba uporządkowania tej kwestii doprowadziła ostatecznie do istotnego rozbudowania ustawą z dnia 24 lipca 2003 r. — o zmianie ustawy — Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁶ pierwotnie przyjętych zasad wykonywania tego środka karnego. Rozszerzenie regulacji dotyczącej art. 182 k.k.w. polegało w tym wypadku na dodaniu przepisu § 2, który nałożył na organ, do którego przesłano orzeczenie zawierające zakaz prowadzenia pojazdów, obowiązek cofnięcia uprawnienia do ich prowadzenia w orzeczonym zakresie oraz zakazu wydania tych uprawnień w okresie jego obowiązywania.

Niewątpliwie zaprezentowana powyżej formuła wykonawcza zakazu prowadzenia pojazdów wymaga bardziej szczegółowych odniesień. Podjęte w ich ramach rozważania należałoby wpierv rozpocząć od wskazania organów uprawnionych do wykonywania orzeczeń w tym zakresie. Zgodnie więc z ogólną regułą wyrażoną w art. 3 § 1 k.k.w. sądem właściwym do dokonania czynności związanych z realizacją zakazu prowadzenia pojazdów jest ten, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji. A zatem to sąd pierwszej instancji, jako organ postępowania wykonawczego (art. 2 pkt. 1 k.k.w.), bezzwłocznie wszczyna postępowanie wykonawcze, gdy orzeczenie stało się już wykonalne, tj. z chwilą jego uprawomocnienia, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 9 § 1 i 2 k.k.w.). Bezzwłocznie, a więc bez zbędnej zwłoki, natychmiast, gdy jest to możliwe. Pojęcie to precyzuje nieco ściślej § 357 ust. 1 regulaminu urzędowania sądów powszechnych¹⁷,

¹⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz.U. z 1999 r., Nr 64, poz. 729 ze zm.

¹⁶ Art. 1 pkt 117 cyt. ustawy (Dz.U. Nr, 142 poz. 1380).

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. — Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 249).

stanowiąc, że każde orzeczenie powinno być skierowane do wykonania nie później niż w ciągu 14 dni od daty jego uprawnomocnienia się lub od daty zwrotu akt sądowi pierwszej instancji. Za datę skierowania orzeczenia do wykonania uznaje się przy tym datę podpisania przez prezesa sądu lub upoważnionego sędziego zarządzenia o jego wykonaniu (§ 247 ust. 2 regl. sąd.). Czynność sądu kierującego orzeczenie do wykonania — zgodnie z art. 182 § 1 k.k.w. — sprowadza się w zasadzie do przesłania odpisu wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego. Zauważyć jednocześnie należy, że k.k.w., mówiąc o „odpowiednim organie administracji rządowej lub samorządu terytorialnego”, nie wymienia wprost w tym przepisie konkretnych organów ani nie rozgranicza ich kompetencji w zakresie wykonywania orzeczeń sądowych, dotyczących zakazu prowadzenia pojazdów. Posługuje się natomiast w tym względzie pewną formą skrótową, której rozwinięcie zawierają odrębne przepisy, w tym zwłaszcza ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. — Prawo o ruchu drogowym¹⁸. Nie wnikając bliżej w ich charakterystykę, słuszne i wystarczające do tych rozważań wydaje się stwierdzenie, że na drodze samego już art. 97 czy też art. 140 ust. 1 p.r.d. można przyjąć, iż właściwym w tej materii organem jest starosta¹⁹. W ten sposób starosta jest nie tylko organem administracyjnym, ale także organem postępowania wykonawczego w rozumieniu art. 2 pkt 9 k.k.w. w przedmiocie wykonywania zakazu prowadzenia pojazdów²⁰.

Kompetencje te — według art. 99 i art. 140a p.r.d. — mogą być ponadto przekazane w drodze porozumienia gminie. Rozwinięciem tych przepisów jest art. 8 ust. 2 i 2a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorzą-

¹⁸ Dz.U. t.j. z 2012 r., Nr 0, poz. 1137 ze zm. Podobnie tę kwestię reguluje art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz.U. Nr 30, poz. 151).

¹⁹ Wprawdzie w tym przepisie jest mowa o wydawaniu dokumentu stwierdzającego uprawnienia do kierowania pojazdem, lecz zgodzić się należy, że jest to czynność wtórna. Najpierw bowiem musi być wydana decyzja o nadaniu uprawnień, a dopiero potem przekazuje się dokument stwierdzający uprawnienia objęte tą decyzją. Natomiast w art. 140 ust. p.r.d. starosta jest wymieniony *implicite* jako organ wydający decyzję o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym (R.A. Stefański, *Prawo o ruchu drogowym. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 715).

²⁰ T. Koza, *Wykonywanie wyroków sądowych orzekających zakaz prowadzenia pojazdów*, Pnd 2004, nr 4, s. 16; J. Jamiołkowski, *Problematyka cofnięcia uprawnień do kierowania pojazdami*, „Casus” 2006, nr 3, s. 42 nn.

dzie gminnym²¹, w myśl którego gmina może wykonywać zadania z zakresu administracji rządowej na podstawie porozumienia z organami tej administracji państwowej, a także może wykonywać zadania z zakresu właściwości powiatu oraz zadania z zakresu właściwości województwa na podstawie porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego. Z kolei powiat na uzasadniony wniosek zainteresowanej gminy powierza jej zadania z zakresu swojej właściwości na warunkach ustalonych w tymże porozumieniu (art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym²²).

Właściwość miejscową starosty ustala się — zgodnie z art. 182 § 1 k.k.w. — na podstawie miejsca zamieszkania osoby skazanej. Miejszem zamieszkania osoby fizycznej jest z kolei miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu, przy czym chodzi tu o miejscowość, a nie konkretne mieszkanie (25 k.c.)²³. Przesłanki powyższe muszą być rzecz jasna spełnione kumulatywnie. Z tego dalej wynika, że chodzi tu o miejscowość, która stanowi centrum życiowej działalności danej osoby, w której przebywa z zamiarem stałego pobytu, nie zaś o miejscowość, w której osoba pozwana jest zameldowana²⁴. Kompetencje starosty właściwego, z uwagi na miejsce zamieszkania strony w zakresie wykonywania wyroków orzekających zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, są uzasadnione tym, że wszelkie dane dotyczące praw jazdy gromadzone są właśnie przez ten organ. W tym celu starosta prowadzi zresztą akta ewidencyjne kierowcy (§ 3 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia ministra transportu, budownictwa i gospodarki morskiej z dnia 31 lipca 2012 r. w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami²⁵). Gdy dojdzie zatem do zmiany stanu faktycznego, wymagającego zmiany danych w nim zawartych, a do takich zalicza się miejsce zamieszkania, po stronie osoby

²¹ Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 ze zm.

²² Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1592 ze zm.

²³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. — Kodeks cywilny, Dz.U. z 1964, Nr 16, poz. 93 ze zm.

²⁴ Postanowienie SN z dnia 3 maja 1973, ICZ 48/73, niepubl.; wyrok NSA z dnia 28 listopada 2007 r. — I OW 96/07, Lex nr 494310; wyrok NSA z dnia 2 lutego 1998 r. — II SA 1230/97, Lex nr 41345.

²⁵ Dz.U. z 2012 r. poz. 1005.

posiadającej uprawnienie do kierowania pojazdem rodzi się obowiązek niezwłocznego zawiadomienia o tym starosty. Po otrzymaniu takiej informacji akta ewidencyjne powinny być przekazane staroście, w którego powiecie mieszka kierowca. Jeżeli ów starosta nie posiadałby jednak akt ewidencyjnych, gdyż nie zostały mu przekazane przez starostę, który wydał prawo jazdy, powinien zwrócić się do niego o ich nadesłanie. Nie można bowiem przekazać wyroku do wykonania temu staroście: sprzeciwia się temu wyraźne brzmienie art. 182 § 1 k.k.w.²⁶

Kierując do wykonania orzeczenie zawierające zakaz prowadzenia pojazdów, sąd ma obowiązek — jak już była o tym mowa — przesłać odpis wyroku. Można jednak przyjąć, że w formule tej zawiera się także praktyka przesyłania organom administracyjnym wyciągu z wyroku wraz z uzasadnieniem, jeżeli zostało ono sporządzone (§ 373 regul. sąd.). Niedopuszczalne jest natomiast przysyłanie organom administracyjnym jedynie zawiadomienia o skazaniu²⁷. To ostatnie może dotyczyć wyłącznie pracodawcy, u którego skazany jest zatrudniony, o ile prowadził on pojazd, wykonując pracę zarobkową.

W piśmie kierującym orzeczenie do wykonania poza stwierdzeniem daty prawomocności wyroku, która po pierwsze stanowi nieodzowny warunek wszczęcia postępowania wykonawczego, po wtóre zaś ma istotne znaczenie z punktu widzenia przepisów prawa karnego materialnego — od tej chwili obowiązuje wszakże orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów — konieczne jest również podanie początkowej daty, od której należy liczyć okres wykonania zakazu prowadzenia pojazdów (art. 184 k.k.w.). Wprawdzie ograniczenie się tylko do daty początkowej okazać się może niekiedy niewystarczające, zwłaszcza w tych sytuacjach, w których okres obowiązywania tego środka karnego, liczony od daty uprawomocnienia się orzeczenia, będzie krótszy od tego ustalonego w wyroku, a to za sprawą zaliczenia na podstawie art. 63 § 2 k.k. na jego poczet okresu zatrzymania prawa jazdy lub okresu rzeczywistego stosowania odpowiadających mu rodzajowo środków zapobiegawczych, wymienionych w art. 276 k.p.k. Pamiętając

²⁶ Podobnie właściwość miejscową ujmuje art. 21 § 1 pkt 3 k.p.a. — ustala się ją według miejsca zamieszkania strony w kraju. Jeżeli organ administracji publicznej jest niewłaściwy w sprawie, niezwłocznie przekazuje ją, w drodze postanowienia, do organu właściwego (art. 65 § 1 k.p.a.).

²⁷ Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 1998, s. 412.

jednak o treści art. 184 k.k.w., trudno przyjąć za uprawnione wymaganie, aby sąd, przysyłając wyrok do wykonania, wskazał ponadto *a priori* datę, z upływem której zakaz ten zostanie wykonany²⁸. Jest to poniekąd niemożliwe. Nie da się bowiem wykluczyć, że w procesie wykonywania zakazu prowadzenia pojazdów może ujawnić się potrzeba korektury terminu, z upływem którego będzie można go uznać za wykonany. Przykładowo wtedy, gdy zakaz orzeczono obok kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszanej, której wykonanie zostało następnie zarządzone, bądź w wypadku warunkowego przedterminowego zwolnienia z części kary pozbawienia wolności, czy wreszcie w razie zarządzenia wykonania kary w wyniku odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia. Podobnie nie znajduje racjonalnego uzasadnienia żądanie określenia przez sąd w piśmie kierującym wyrok do wykonania zakresu uprawnień objętych zakazem prowadzenia pojazdów przez podanie kategorii prawa jazdy, w odniesieniu do których ma być wydana decyzja o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami²⁹. W każdym razie redakcja art. 182 § 2 k.k.w., a w szczególności użyty w nim zwrot „w orzeczonym zakresie”, nie upoważnia do formułowania takiego wniosku. Przeciwnie — to organ administracyjny, uwzględniając uprzednio zawarte w wyroku ustalenia w kwestii zakresu przedmiotowego zakazu, jest zobowiązany wskazać na ich podstawie, jakie kategorie prawa jazdy dotyczą objętych nim pojazdów³⁰.

Powracając jeszcze do zagadnienia oznaczenia daty początkowej wykonania zakazu prowadzenia pojazdów, zwrócić należy w tym miejscu uwagę, że w myśl art. 43 § 3 *in fine* k.k. sąd, orzekając ten środek karny, nakłada obowiązek zwrotu przez skazanego dokumentu stwierdzającego uprawnienia, których on dotyczy. Do momentu wykonania powyższego obowiązku okres, na jaki orzeczono zakaz, nie biegnie. W wypadku wcześniejszego zatrzymania dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdów i jego zaliczenia na poczet orzeczonego zakazu, termin tego środka karnego biegnie od dnia fizycznego jego zatrzyma-

²⁸ S. Leleental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 1989, s. 303–304.

²⁹ M. Orlński, *Uwagi na temat wykonywania orzeczeń sądów w zakresie zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych*, PnD 2008, nr 10, s. 64–65.

³⁰ R.A. Stefański, *Wykonywanie zakazu prowadzenia pojazdów ruchu drogowego*, [w:] *Prawo karne wykonawcze w systemie nauk kryminologicznych. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Leszka Boguni*, red. T. Kalisz, Wrocław 2011, s. 195.

nia. Przyjęte rozwiązanie, zapobiegając wcale nierzadkiej praktyce dysponowania przez skazanych dokumentem stwierdzającym uprawnienia do prowadzenia pojazdów bez większej obawy ujawnienia, że nie mogą już z nich aktywnie korzystać wskutek obowiązywania zakazu, wzmacnia — i to w poważnym stopniu — efektywność wykonania tego środka karnego. Wszak jeśli okres zakazu ustalony w wyroku biegnie dopiero od momentu odebrania przez uprawniony organ pozwolenia na prowadzenie pojazdów, skazani nie powinni być dłużej zainteresowani w opóźnianiu oddania właściwego dokumentu, nic przecież na tym nie zyskują³¹.

Trzeba podkreślić, że na omawiane tu ujęcie granicy początkowej biegu zakazu prowadzenia pojazdów w zasadzie bez wpływu pozostaje to, czy sąd w wyroku zobowiązał skazanego do zwrotu posiadanego dokumentu, czy też — wbrew art. 43 § 3 *in fine* k.k. — nie uczynił tego. Wyrażeniu tej myśli dobrze zresztą służy regulacja art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. f p.r.d., wedle której zakaz rozpoczyna bieg albo od momentu dobrowolnego oddania dokumentu przez skazanego, albo też od chwili fizycznego zatrzymania. Uwzględnienie jej w należyтым stopniu pozwala uznać za chybiony pogląd, jakoby nienależenie na skazanego obowiązku zwrotu dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdów prowadziło do przesunięcia początkowej granicy biegu orzeczonego zakazu aż do daty uprawomocnienia się wyroku. Nie przekonuje bowiem w kontekście tego unormowania argument, że skoro na skazanego nie nałożono omawianego obowiązku, to nie istniało tym samym prawne zobowiązanie do zwrócenia przez niego niniejszego dokumentu, a zatem nie ma wobec niego zastosowania prolongowanie biegu zakazu³². I nie ma tu znaczenia, że użyte w art. 43 § 3 *in fine* k.k. sformułowanie niezupełnie jest ściśle i może rzeczywiście sugerować taki kierunek jego interpretacji. Opory budzi wszakże nie tyle tkwiący w tym stanowisku formalizm, ile przede wszystkim fakt pominięcia w jego ramach *ratio legis* regulacji, która ma niejako z definicji zapewnić skuteczne wykonywanie zakazu prowadzenia pojazdów. A nie podlega dyskusji to, że można o nim mówić dopiero wówczas, gdy skazany faktycznie zostanie pozbawiony dokumentu stwierdzającego uprawnienia do prowadzenia pojazdów.

³¹ K. Porada, *op. cit.*, s. 183.

³² T. Huminiak, *Praktyczne problemy obliczania biegu okresu środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych*, PnD 2005, nr 10, s. 8–12.

Te ogólne ustalenia dotyczące biegu terminu zakazu prowadzenia pojazdów należy także odnieść do tego rodzaju sytuacji, w których skazany, już po zatrzymaniu prawa jazdy, uzyskał w sposób podstępny wtórnik prawa jazdy, podając we wniosku o jego wydanie nieprawdziwą informację, że prawo jazdy zostało zniszczone lub zagubione, ewentualnie skradzione. O początku tego terminu będzie decydować podobnie data zwrotu, z tą tylko różnicą, że zwrotu duplikatu prawa jazdy, który w myśl art. 98 ust. 2 p.r.d. ma identyczną moc prawną, co samo prawo jazdy. Zastępując oryginalne prawo jazdy, pełni bowiem funkcję jego substytutu³³.

Inaczej ma się natomiast sprawa w tych wszystkich wypadkach, w których skazany rzeczywiście utracił wydane mu uprzednio prawo jazdy i z tego powodu nie może go zwrócić. Zastosowanie wobec niego ogólnej reguły wyrażonej w art. 43 § 3 *in fine* k.k. prowadziłoby do tego, że ów skazany nie mógłby korzystać z uprawnień przez znacznie dłuższy okres niż wskazany w wyroku. Akceptacja takiego rozstrzygnięcia w praktyce oznaczałaby naruszenie wyraźnie sformułowanej w k.k. zasady winy i jej funkcji limitującej wymiar kary, a także zasady społecznej szkodliwości czynu³⁴. W tych warunkach nie powinna więc dziwić wielość propozycji, które mogłyby stanowić rozwiązanie tego problemu³⁵. Spośród wszystkich możliwych należałoby przywołać to stanowisko, które zakłada jako właściwą w tej mierze datę zgłoszenia utraty prawa jazdy. Przyjmuje ono w sposób — jak należy sądzić — uprawniony, że nie ma właściwie przeszkód, aby zgłoszenie utraty prawa jazdy traktować jako równorzędne wobec zachowania polegającego na jego zwrocie. W każdym razie nie jest nią obawa o fałszywość składanych w tym trybie oświadczeń. Kwestionowanie za każdym razem prawdziwości takiej deklaracji godziłoby zresztą w zasadę domniemania niewinności³⁶. Co ważniejsze jednak, takie ujęcie pozostaje w funkcjonalnym związku

³³ Słusznie zaznacza się w judykaturze, że uzyskanie wtórnika prawa jazdy uzależnione jest od istnienia dokumentów potwierdzających fakt wydania utraconego prawa jazdy (por. wyrok WSA z dnia 12 grudnia 2007 r. — III SA/Ld 686/07, Lex nr 574612).

³⁴ T. Huminiak, *op. cit.*, s. 15.

³⁵ Obszerniej na ten temat *ibidem*, s. 15–19.

³⁶ K.A. Politowicz, *Zakres samodzielności organów administracyjnych w wykonaniu środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów w świetle art. 184 kodeksu karnego wykonawczego*, pNd 2010, nr 9, s. 28–29.

z regulacją art. 43 § 3 *in fine* k.k. Wiążąc datę początkową biegu okresu zakazu z aktywną postawą skazanego, pozwala przecież wyegzekwować powinność stawienia się przed organem administracyjnym. Oczywiście zgłoszenie utraty prawa jazdy musi nastąpić przed uprawomocnieniem się wyroku zawierającego zakaz prowadzenia pojazdów. Jeżeli bowiem miało ono miejsce przed uprawomocnieniem się wyroku, należy przyjąć jako najbardziej uzasadnioną datę jego prawomocności.

Ze wskazanych tu względów zasadne jest również odniesienie tego rozwiązania do tych wypadków, kiedy po zgłoszeniu utraty prawa jazdy dokument został odnaleziony i zwrócony stosownemu organowi administracyjnemu. Przeciwnie stanowisko prowadziłoby wszak do tego, że zachowanie zgodne z nakazem prawa, określonym w art. 98 ust. 2 pkt 1 p.r.d., byłoby niekorzystne dla skazanego³⁷. W kontekście tych uwag zgoła odmiennego charakteru nabiera sytuacja, gdy skazany wyłudził wydanie wtórnika prawa jazdy lub po odnalezieniu tego dokumentu — zgodnie z art. 98 ust. 3 p.r.d. — nie zwrócił go staroście. Wówczas zachodzi konieczność powtórnego obliczenia biegu okresu zakazu i przyjęcia za jego datę początkową rzeczywistego odebrania prawa jazdy³⁸. Czynności tej za każdym razem dokonuje sąd, z tym że w razie wyłudzenia wtórnika — w ramach art. 13 § 1 k.k.w., w pozostałym zakresie zaś — na podstawie ogólnej normy wynikającej z art. 184 k.k.w.

W uzupełnieniu przedstawionych dotąd uwag należałoby jeszcze dodać, że rygorystyczne przestrzeganie zasady wyrażonej w art. 43 § 3 k.k. mogłoby podważyć sens wymierzania zakazu prowadzenia pojazdów zwłaszcza wtedy, gdy sprawca z obiektywnych przyczyn i tak nie byłby w stanie korzystać z odebranych uprawnień. Z tego też powodu w art. 43 § 2 *in fine* k.k. ustawodawca przewidział instytucję zawieszenia biegu tego środka karnego na czas odbywania kary pozbawienia wolności orzeczonej chociażby za inne przestępstwo³⁹. Bez znaczenia jest

³⁷ T. Huminiak, *op. cit.*, s. 20.

³⁸ *Ibidem*, s. 22.

³⁹ Zakaz prowadzenia pojazdów nie biegnie jedynie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, biegnie natomiast w innych okresach, m.in. w czasie odbywania kary pozbawienia wolności orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania oraz warunkowego przedterminowego zwolnienia, pomiędzy uprawomocnieniem się wyroku a datą początkową odbywania kary pozbawienia wolności oraz w czasie pobytu w zakła-

przy tym to, w jaki sposób nastąpiło zarządzenie osadzenia skazanego w zakładzie karnym, liczy się bowiem samo odbywanie kary. W konsekwencji takiego ujęcia biegu zakazu prowadzenia pojazdów sąd w odrębnym piśmie jest zobligowany do wskazania terminu rozpoczęcia i zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności. Jeśli natomiast skazany tę karę będzie dopiero odbywał, sąd powinien w jego treści zamieścić odpowiednią informację, że zakaz należy liczyć od daty odbycia przez skazanego kary pozbawienia wolności, darowania lub też przedawnienia jej wykonania i że o fakcie tym (stanowiącym początek terminu wykonywania zakazu) właściwy organ zostanie zawiadomiony przez sąd w odpowiednim czasie.

Na zakończenie tej części rozważań nie można wreszcie pominąć faktu, że niezależnie od przesłania wyroku do wykonania staroście, sąd dane o zastosowaniu środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów wobec osoby posiadającej uprawnienia do kierowania pojazdami przekazuje ponadto temu staroście, który wydał dokument uprawniający do kierowania pojazdami — niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 7 dni po uprawomocnieniu się orzeczenia (§ 4 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych i administracji z dnia 3 sierpnia 2001 r. w sprawie centralnej ewidencji kierowców⁴⁰). Z kolei dane dotyczące osoby nieposiadającej uprawnienia do kierowania pojazdami sąd przekazuje temu staroście, który jest właściwy ze względu na miejsce zamieszkania także niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 7 dni po uprawomocnieniu się orzeczenia (§ 4 ust. 6 pkt 1 cyt. powyżej rozporządzenia).

Przechodząc do dalszych kwestii, należy podkreślić, że starosta, do którego przesłano orzeczenie zawierające zakaz prowadzenia pojazdów — zgodnie z art. 182 § 2 k.k.w. — jest zobowiązany do cofnięcia uprawnień do ich prowadzenia w orzeczonym zakresie oraz nie może wydać tych uprawnień w okresie obowiązywania zakazu. W tym celu wszczyta odrębne postępowanie, którego nie można jednak żadną miarą utożsamiać z instytucją cofnięcia prawa jazdy w trybie administracyjnym.

dzie leczenia odwykowego lub zakładzie karnym, w którym stosuje się szczególne środki lecznicze bądź rehabilitacyjne tytułem środka zabezpieczającego (*argumentum a contrario* z art. 43 § 2 k.k.).

⁴⁰ Dz.U. Nr 92, poz. 1028 ze zm.

I teraz jest tu dopiero miejsce na to, aby powrócić do omówienia nowego ujęcia zasad postępowania organów administracyjnych w przedmiocie wykonywania tego środka karnego, wprowadzonych cytowaną już wcześniej ustawą nowelizacyjną z dnia 24 lipca 2003 r. Cofnięcie uprawnień w związku z wykonaniem prawomocnego wyroku sądu przybiera aktualnie formę decyzji, a jej podstawę prawną stanowi w tym wypadku art. 38 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym w związku z art. 182 § 2 i art. 2 pkt 9 k.k.w. Jest to samoistna podstawa prawna, a w takiej sytuacji powodem wydania decyzji przez organ administracyjny o cofnięciu uprawnienia jest fakt, że do jego właściwości należy załatwianie spraw administracyjnych dotyczących uczestników ruchu drogowego⁴¹. W kontekście tego ostatniego stwierdzenia okazuje się zatem, że również przepisy k.k.w. mogą stanowić podstawę do wydania decyzji administracyjnej, mimo iż nie należą do systemu prawa administracyjnego. Nie jest bowiem istotne to, w jakim akcie prawa została zamieszczona określona norma prawna, lecz to, czy z danego przepisu można wywieść normę prawa materialnego, mogącą stanowić podstawę do wydania decyzji administracyjnej⁴².

Wobec ograniczoności omawianego postępowania rola organu administracyjnego sprowadza się właściwie do ustalenia swej właściwości i odniesienia się do treści wyroku. W każdym razie organ ten nie jest powołany do dokonywania oceny podstaw faktycznych oraz prawnych orzeczonego zakazu prowadzenia pojazdów i przeprowadzania w tym zakresie postępowania dowodowego. Uwzględnienie właściwego sensu tego postępowania pozwala więc przyjąć, że organ administracyjny, będąc związany zarówno zakresem przedmiotowym zakazu, jak i okresem, na jaki został on orzeczony, wydaje jedynie decyzję o cofnięciu uprawnień do prowadzenia pojazdów objętych zakazem⁴³. W szczególności niedopuszczalna jest sytuacja, w której organ administracyjny samodzielnie interpretuje lub w drodze dedukcji wskazuje okres obowiązywania orzeczonego zakazu. Łączna bowiem wykładnia przepisów art. 182

⁴¹ Tak J. Jamiołkowski, *op. cit.*, s. 43 nn.

⁴² Wyrok WSA w Lublinie z dnia 20 stycznia 2009 r. — II SA/Lu 377/08, Lex nr 519805; wyrok NSA z dnia 26 stycznia 2006 r. — I OSK 361/05, Lex nr 196288.

⁴³ Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 5 listopada 2009 — III SA/GD 348/09, Lex nr 531574.

§ 2 k.k.w. i art. 184 k.k.w. zdaje się wyraźnie wskazywać, że organ administracji może orzec o cofnięciu uprawnień do prowadzenia pojazdu jedynie w ramach czasowych oznaczonych w decyzji konkretnymi datami⁴⁴, tj. od wskazanej przez sąd daty początkowej okresu wykonywania tego środka karnego do jego daty końcowej, obliczonej przezeń zgodnie z art. 123 k.p.k., w związku z art. 1 § 2 k.k.w.⁴⁵ Z tego dalej wynika, że organ administracyjny samodzielnie dokonuje ustaleń tylko w zakresie daty końcowej cofnięcia uprawnienia. Jeśli idzie natomiast o datę początkową wykonania zakazu, to według regulacji przewidzianej w art. 184 k.k.w. kompetencje w jej określaniu są zarezerwowane wyłącznie dla sądu orzekającego w sprawie. Gdyby jednak sąd karny wbrew dyspozycji art. 184 k.k.w. nie wskazał daty początkowej biegu tego terminu, to występujące w tej kwestii „opuszczenie” należałoby uzupełnić w oparciu o art. 13 § 1 k.k.w., który zezwala organowi wykonującemu orzeczenie na zwrócenie się do sądu, który je wydał, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do obliczenia kary⁴⁶. Przy niemożności zatem ustalenia tej daty we własnym zakresie organ administracyjny tak czy inaczej zmuszony jest zawiesić prowadzone dotychczas postępowanie administracyjne w trybie art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a. i wystąpić do sądu z wnioskiem o usunięcie tego rodzaju braku⁴⁷.

W rezultacie takiego postawienia sprawy zachowuje nadal swą aktualność to stanowisko doktryny prawa karnego, według którego organ administracyjny w ramach omawianej tu procedury nie jest umocowany ani procesowo, ani tym bardziej funkcjonalnie do korygowania treści prawomocnych orzeczeń sądowych zawierających zakaz prowadzenia pojazdów⁴⁸. Wykonanie prawomocnego orzeczenia w tym wypadku polega na zawiadomieniu skazanego, który jest stroną w sprawie, o wszczę-

⁴⁴ Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 3 października 2008 r. — III SA/Wr 63/08, Lex nr 522675; wyrok WSA w Lublinie z dnia 28 lutego 2006 r. — III SA/Lu 584/05, ONSAiWSA 2006, nr 6, poz. 170.

⁴⁵ Wyrok WSA w Lublinie z dnia 20 stycznia 2009 r. — II SA/Lu 377/08, Lex nr 519805.

⁴⁶ Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 22 listopada 2007 r. — III SA/Gd 335/07, Lex nr 454043.

⁴⁷ Inaczej K.A. Politowicz, *op. cit.*, s. 30–33.

⁴⁸ S. Paweła, *op. cit.*, s. 264; R.A. Stefański, *Wykonywanie zakazu prowadzenia pojazdów ruchu drogowego...*, s. 200–201.

ciu przez ten organ postępowania administracyjnego (art. 61 § 4 k.p.a.). Mając zaś na uwadze fakt, że sprawa ta nie wymaga zbierania dowodów, informacji czy wyjaśnień, należy zaznaczyć, iż powinna być ona załatwiona niezwłocznie (art. 12 § 2 k.p.a.). Organ administracyjny może ją bowiem rozpatrzyć na podstawie dowodów znajdujących odzwierciedlenie w danych, którymi już rozporządza (art. 35 § 2 k.p.a.). Decyzję o cofnięciu uprawnień objętych orzeczoną zakazem doręcza się skazanemu na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej (art. 109 § 1 k.p.a.). Z chwilą, gdy stanie się ona ostateczna, starosta pisemnie zawiadamia o wykonaniu zakazu sąd, podając termin cofnięcia uprawnień, kategorię prawa jazdy, w zakresie których cofnięto uprawnienia, a także datę wydania decyzji⁴⁹.

Prawo jazdy, wobec którego został ustanowiony zakaz, przechowuje się w teczce akt ewidencyjnych kierowców, jeżeli wydane zostało przez polski organ, a osób bez uprawnień, jeżeli wydane zostało za granicą i nie było wymienione na polskie — po uprzednim wprowadzeniu danych o zakazie do systemu teleinformatycznego (§ 13 pkt 1 lit. a i b rozporządzenia w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami). W wypadku, gdy zakaz dotyczy osoby nieposiadającej uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi, starosta zakłada dla niej akta ewidencyjne (§ 3 ust. 1 pkt 2 lit. b rozporządzenia w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami). Czyni podobnie w odniesieniu do osób, które mają wydane za granicą krajowe prawo jazdy i orzeczony został wobec nich zakaz prowadzenia pojazdów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (§ 3 ust. 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi).

W charakterze pewnej już końcowej refleksji należałoby dodać, że troska o prawidłowe wykonanie zakazu prowadzenia pojazdów była podstawą wysuwania w literaturze różnych propozycji mających usprawnić nadzór nad jego realizacją. Wychodząc im naprzeciw, wprowadzono, na podstawie art. 100 e p.r.d., Centralną Ewidencję Kierowców, w której gromadzone są dane o osobach posiadających uprawnienia do kierowania pojazdami, którym następnie cofnięto te uprawnienia, oraz o osobach

⁴⁹ M. Orlński, *op. cit.*, s. 65–66.

nieposiadających takowych uprawnień, wobec których orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów. W tym celu starosta, który wydał dokument upoważniający do kierowania pojazdami, zobowiązany jest przekazać poprzez teletransmisję do owej ewidencji dane o zastosowaniu zakazu prowadzenia pojazdów wobec osoby posiadającej uprawnienia do kierowania pojazdami niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin od ich uzyskania (§ 4 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia w sprawie Centralnej Ewidencji Kierowców). Z kolei w wypadku osób nieposiadających uprawnień do kierowania pojazdami dane, o których mowa powyżej, przekazuje w tym samym trybie starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania (§ 4 ust. 6 pkt 2 rozporządzenia w sprawie Centralnej Ewidencji Kierowców).

The issue of the enforcement of a ban on driving motor vehicles

Summary

The topic of this analysis is the enforcement problem related to a ban on driving motor vehicles. After a short historical outline of the problem, the majority of this analysis concerns the current regulations in this regard. By presenting, in detail, the enforcement proceedings of this penalty, the author touches upon subjects relating to, among others: defining the appropriate enforcement agencies, the scope of their actions and, finally, establishment of a minimum critical point which initiates judicial proceedings.

Keywords: ban on driving motor vehicles, driver's license, withdrawal of entitlement to drive vehicles, legal course of a ban on driving motor vehicles, enforcement proceedings.